

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Toespraak Voorzitter

Bij de herdenking van alle slachtoffers van de oorlog tegen Japan en de
Japanse bezetting van Nederlands-Indië

Tweede Kamer, 14 augustus 2024

Geachte aanwezigen,

Vandaag staan wij hier in de Tweede Kamer stil
bij de Indisch Plaquette.

Een monument dat is opgericht ter
nagedachtenis aan de Nederlandse burgers en
militairen die tijdens de bezettingsjaren door
oorlogshandelingen in Nederlands-Indië zijn
omgekomen.

De Indische plaquette, een bronzen gedenkplaat,
is in 1985 overgedragen aan mijn voorganger,
Kamervoorzitter Dick Dolman.

De gedenkplaat kreeg een speciale plek in de hal
van de Tweede Kamer aan het Binnenhof. En ook
hier in het tijdelijke onderkomen van de Tweede
Kamer heeft de gedenkplaat een prominente
plek gekregen.

Bij de overhandiging van de Indische Plaquette aan Voorzitter Dolman verzocht de Voorzitter van de stichting Herdenking 15 augustus 1945 om het wetsontwerp Buitengewoon Pensioen Indisch Verzet snel te behandelen. Zo zei hij:

'Ik vraag onze volksvertegenwoordigers deze verdienstelijke Nederlanders, weliswaar een minderheidsgroep, niet te vergeten, doch op te komen voor hun belangen. Moge deze gedenkplaat af en toe aan hun bestaan herinneren.'

Einde citaat.

We kunnen vaststellen dat wij dat doen. Jaarlijks staan wij met elkaar stil bij dit monument, de bronzen gedenkplaat, om het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog te herdenken.

Want waar voor veel Nederlanders de oorlog eindigde op 5 mei 1945, gold dat niet voor miljoenen inwoners van Nederlands-Indië.

Zij hebben de laatste maanden van de oorlog nog steeds zwaar geleden als gevolg van hongersnood, dwangarbeid, geweld, verkrachtingen en terreur.

De leefomstandigheden in de kampen waren erbarmelijk, angst overheerste, het leed was groot en ook velen vonden daar de dood.

Door de oorlogsverhalen van de slachtoffers en hun nabestaanden hebben wij door de jaren heen steeds meer inzicht gekregen in de gruwelijkheden van die kampen.

Een van die verhalen is van de bekende dichter, schrijver en journalist Willem Brandt. Hij vertrok in 1937 naar Nederlands-Indië om als redacteur van de Deli Courant te gaan werken.

In 1942, toen de oorlog uitbrak, werd hij als krijgsgevangene geïnterneerd en kwam terecht in de gevangenis. Vervolgens kwam hij in diverse kampen terecht.

Hij schreef uiteenlopende gedichten over het leven in de kampen. In zijn gedichten confronteert hij ons met een gruwelijke realiteit die voor hem en velen met hem een dagelijkse gang van zaken was. Waar niemand aan kon ontsnappen.

Ondanks de dagelijkse terreur was niet de fysieke pijn het zwaarst, maar de pijn van het hart.

Het gemis van geliefden, de machteloosheid en onwetendheid over hun lot was ondragelijk.

Brandt schreef daarover het gedicht 'Ik lijd om u het meest'.

Ik lijd om u het meest

Aan M...

*Ik lijd om u het meest; hoe zij mij tergen
en slaan en trappen, erger dan een beest,
ik kan mijzelf diep in mijzelf verbergen
maar lijd om u die verre zijt het meest.*

*Te weten dat ook gij zijt opgesloten
die enkel liefde was en die zozeer
de heidevelden minde, en de grote
ruimten van wolken in een open meer.*

*Dat deze hand die eens uw schreden leidde,
de uwe niet kan vatten, één gebaar
u niet van deze marteling kan bevrijden,
en lente roepen om uw grijzend haar.*

*O hart dat machteloos aan u moet denken
en nachtenlang uw droeve ogen leest
en u geen woord, geen enkel woord kan
schenken
en wachten moet... Ik lijd om u het meest.*

De gedichten en verhalen dragen bij aan ons collectieve geheugen van deze zwarte bladzijde in onze geschiedenis. Mogen die herinnering voor altijd bij ons blijven.